

Lausunto

Liikenne- ja viestintäministeriö

kirjaamo@lvm.fi

tomi.lindholm@lvm.fi

joel.karjalainen@lvm.fi

Viitaten lausuntopyyntöönne postilain arviomuistiosta 1.8.2016

Olette pyytäneet tietosuojavaltuutetun lausuntoa arviomuistiosta postilain muuttamiseksi. Kiitän mahdollisuudesta lausua asiassa.

Olette pyytäneet lausuntoja arviomuistiosta esitetyistä ratkaisuvaihtoehdoista, mahdollisista uusista ratkaisuvaihtoehdoista ja muista mahdollisia postilain muutostarpeista, joita tässä arviomuistiosta ei ole vielä tuotu esiin.

Arviomuistiosta on tarkasteltu postitoiminnan nykytilaa. Ministeriö pitää tarkoituksenmukaisena joustavoittaa voimassa olevaa sääntelyä vastaamaan paremmin nykyisiä asiakastarpeita. Tähän liittyy kirjevolyymin jatkuva vuosittainen vähentyminen. Ministeriön arvio yhdeksi ratkaisuehdotukseksi tähän on mm. jakelutiheyden vähentäminen kolmipäiväiseen jakeluun.

Henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta kiinnitin muistiosta seuraaviin seikkoihin.

I Henkilötietojen luovuttaminen

Arviomuistiosta ehdotetaan lakia muutettavaksi tiedon saatavuuden parantamiseksi siten, että Posti Oy voisi luovuttaa yhteisöjen osoitetietoja rajattomasti niitä haluaville tahoille. Tältä osin on todettu mm., että ”huoneistokohtaisia osoitetietoja, jotka eivät sisällä luonnollisten henkilöiden osoitetietoja, voidaan lisäksi luovuttaa edelleen osoitteellista jakelutoimintaa harjoittaville yrityksille jakelutoiminnan harjoittamista varten”. Niin ikään on todettu, että ”tämä tarkoittaisi, että osoitteellista jakelutoimintaa harjoittavilla yrityksillä voitaisiin luovuttaa myös luonnollisten henkilöiden huoneistotasoinen osoitetieto siten, että luonnollisten henkilöiden henkilöllisyyttä koskevaa tietoa (esimerkiksi nimitietoja) ei luovutettaisi”.

Ministeriö on pitänyt tätä ehdotusta ongelmattomana myös tietosuoja näkökulmasta. Tätä on täsmennetty siten, että osoiterekisterissä olevaa henkilötunnusta ei saisi edelleenkään luovuttaa edelleen.

Asia on syytä huolellisesti tarkastella henkilötietojen käsittelyn näkökulmasta. Etenkään säännöksen muotoilu¹ ei nykyisellään kestä käytännön tarkastelua ja myös sen soveltaminen

¹ Arviomuistion s. 52, ehdotetun lain 38 §:

”Osoiterekisterissä olevien yhteisöjen tietoja voidaan luovuttaa edelleen. Huoneistokohtaisia osoitetietoja, jotka eivät sisällä luonnollisten henkilöiden henkilötietoja, voidaan lisäksi luovuttaa edelleen osoitteellista jakelutoimintaa harjoittaville

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00–11:00 & 13:00–15:00 pe 9:00–12:00	

tulisi olemaan hankalaa. **Muistutan, että nimen lisäksi mikä tahansa tieto, jonka perusteella henkilö on tai voi olla tunnistettavissa, on katsottava henkilötiedoksi. Luonnollisen henkilön osoitteen osalta on selvää, että se on häneen yhdistettävissä, aivan kuten puhelinnumero tai sähköpostiosoitekin.** Niinpä yksinomaan se seikka, että kirjeen osoitekentästä poistettaisiin luonnollisen henkilön nimestä kertova nimikenttä, ei poista osoitteen tunnistettavuutta ja yhdistettävyyttä luonnolliseen henkilöön.

Jos tietojen luovuttamista koskevia skenaarioita on tarkoitus hahmotella lainsäädäntöön, on se syytä tehdä huolella eikä perusteena tule kyseeseen se, ettei henkilötietoja sovellettaisi tilanteessa, jossa on käsillä vain osoite ilman nimitietoja. **Henkilötietojen suojaa koskevat periaatteet ja lainsäädäntö tulevat kokonaisuudessaan arvioitavaksi.** Tältä osin on hyvä ottaa huomioon paitsi henkilötietolaki ja kansallinen henkilötietojen suojaa koskeva erityislainsäädäntö, myös perustuslakivaliokunnan käytäntö ja 25.5.2018 sovellettavaa kansallista oikeutta oleva Euroopan unionin tietosuoja-asetus. Kiteyttäen ajatellen tietosuoja-asetus tulee suhteessa nykytilanteeseen ja henkilötietolakiin sekä sen taustalla olevaan henkilötietolakiin pikemminkin terävöittämään ja painottamaan henkilötietojen suojaa ja sen merkitystä.

Katson, että asia edellyttää yksityiskohtaisempaa tarkastelua ja valmistelua, jonka jälkeen voi olla jo paremmin arvioitavissa, voisivatko halutunlaiset luovutukset tulla kyseeseen henkilötietojen suojan näkökulmasta.

II Tietojen säilyttäminen osoiterekisterissä määrittelemättömän ajan

Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt tärkeänä sääntelykohteena henkilötietojen osalta mm. tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä.

Arviomuistossa on ehdotettu postilain 38 §:n 6 mom. mukainen velvoite kumottavaksi. Tällä viitataan henkilötietojen säilyttämistä osoiterekisterissä koskevaa 10 vuoden määräaikaan. Perusteluna on ministeriö tässä yhteydessä esittänyt, että tällä ratkaistaisiin postiyrietyksien ne käytännön ongelmat, jotka liittyvät osoiterekisterissä olevien aiempien tietojen poistamiseen. Tältä osin on viitattu siihen, että käytännössä lähettäjillä voi olla käytössä hyvin vanhoja osoitetietoja. Posti Oy:n mukaan postin palvelutuotannossa tehdyn otannan mukaan noin 2 prosenttia osoitteista sisältää virheitä tai puutteellisuuksia. Rekisterinkorjauspalveluissa tehdyn otannan perusteella lähettäjien käyttämistä osoitteista keskimäärin 3,5 prosenttia on vanhoja. Lopuksi on todettu, että osoitehistorian poistaminen ja sen myötä perillesaamattomien postilähetyksien runsas määrä ei ole postin lähettäjien, postin vastaanottajan eikä postiyrietyksen edun mukaista.

Ehdotuksessa ehdotetaan kymmenen vuoden säilytysaikaa (muutoksesta) kumottavaksi. Voimassa olevan sääntelyn mukaanhan postiyrietyksen on poistettava osoiterekisterissä oleva aiempi tieto viimeistään kymmenen vuoden kuluttua siitä, kun postiyrietyks on saanut tiedon siinä tapahtuneesta muutoksesta.

Käsitykseni mukaan lähetyksiin merkityissä osoitteissa esiintyy myös muunlaisia virheitä tai

yrityksille jakelutoiminnan harjoittamista varten. Osoiterekisterissä olevaa henkilötunnusta ei kuitenkaan saa luovuttaa edelleen ”

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00–11:00 & 13:00–15:00 pe 9:00–12:00	

puutteellisuuksia kuin vanhentuneen osoitteen käyttämisestä johtuvia sellaisia. Näin ollen se, että Posti Oy:n antaman tiedon mukaan virheitä ja puutteellisuuksia kaiken kaikkiaan tehdyn otannan mukaan olisi vain 2 prosentissa osoitteista, vaikuttaisi arviomuistiossa esitettyjen tietojen pohjalta lopulta vanhentuneiden osoitteiden aikaansaamien virheellisyyksien tai puutteellisuuksien osuus olevan varsin pieni lähetysten kokonaismäärästä.

Niin ikään, jos henkilötietojen säilyttämistä osoiterekisterissä määrittävä säännöskohta ehdotettaisiin kumottavaksi, tulisi säilytysaika joka tapauksessa täsmällisesti määrittää perustuslakivaliokunnan käytännössään edellyttämällä tavalla. Katson, ettei tietoja tule säilyttää osoiterekisterissä määrättömästi eikä se ole rekisterinpitäjänkään näkökulmasta tarkoituksenmukaista.

Määräajan asianmukaiseksi määrittämiseksi on otettava huomioon tarpeellisuusvaatimus: käsiteltävien henkilötietojen tulee olla määritellyn henkilötietojen käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia (henkilötietolain 9 §). Niin ikään rekisterinpitäjän on ilman aiheutonta viivytystä oma-aloitteisesti tai rekisteröidyn vaatimuksesta oikaistava, poistettava tai täydennettävä rekisterissä oleva, käsittelyn tarkoituksen kannalta virheellinen, tarpeeton, puutteellinen tai vanhentunut henkilötieto. Rekisterinpitäjän on myös estettävä tällaisen tiedon leviäminen, jos tieto voi vaarantaa rekisteröidyn yksityisyyden suojaa tai hänen oikeuksiaan (henkilötietolain 29 §). Tietosuojadirektiivin 6 artiklan 1 kohdan d alakohdassa jäsenvaltiot veloitetaan säätämään siitä, että henkilötiedot ovat täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä.

Tietosuojasetuksen, jota sovelletaan 25.5.2018 alkaen, resitaalissa 39 todetaan seuraavaa:

Varsinkin henkilötietojen käsittelyn nimenomaiset tarkoitukset olisi määritettävä ja ilmoitettava henkilötietojen keruun yhteydessä yksiselitteisesti ja lainmukaisesti. Henkilötietojen olisi oltava riittäviä ja olennaisia ja rajoitettava siihen, mikä on välttämätöntä niiden käsittelyn tarkoitusten kannalta. Tämä edellyttää erityisesti sitä, että henkilötietojen säilytysaika on mahdollisimman lyhyt. Henkilötietoja olisi käsiteltävä vain jos käsittelyn tarkoitusta ei voida kohtuullisesti toteuttaa muilla keinoilla. **Rekisterinpitäjän olisi asetettava määräajat henkilötietojen poistoa tai niiden säilyttämisen tarpeellisuuden määräaikaistarkastelua varten, jotta voidaan varmistaa, ettei henkilötietoja säilytetä pidempään kuin on tarpeen.** Olisi toteutettava kaikki kohtuulliset toimenpiteet, jotta varmistetaan, että virheelliset henkilötiedot oikaistaan tai poistetaan.

Henkilötietojen käsittelyn periaatteita koskevassa artiklassa 5 on lueteltu henkilötietojen käsittelyssä noudatettavia vaatimuksia. Sen c-kohdassa, että henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään ("tietojen minimointi").

Artiklan d-kohdan mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä; on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä ("täsmällisyys").

Sen e-kohdassa säädetään, että tiedot on säilytettävä muodossa, josta rekisteröity on tunnistettavissa ainoastaan niin kauan kuin on tarpeen tietojenkäsittelyn tarkoitusten toteuttamista varten; henkilötietoja voidaan säilyttää pidempiä aikoja, jos henkilötietoja

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00–11:00 & 13:00–15:00 pe 9:00–12:00	

käsitellään ainoastaan yleisen edun mukaisia arkistointitarkoituksia taikka tieteellisiä tai historiallisia tutkimustarkoituksia tai tilastollisia tarkoituksia varten 89 artiklan 1 kohdan mukaisesti edellyttäen, että tässä asetuksessa vaaditut asianmukaiset tekniset ja organisatoriset toimenpiteet on pantu täytäntöön rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi ("säilytyksen rajoittaminen").

III Posti Oy:n vuodesta 2007 lähtien keräämät muut henkilötiedot

Arviomuistiossa on tuotu esille, että Posti Oy on vuodesta 2007 kerännyt muuttoilmoitusten yhteydessä myös muita yhteystietoja kuten puhelinnumeroita, sähköpostiosoitteita, työosoitteita sekä rinnakkaisosoitteita (esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen osoitteet). Lisäksi Posti Oy:n osoiterekisteri sisältää asiakastietoja niistä postinsaajista, jotka ovat tehneet postinjakelua koskevan toimeksiannon, joita ovat esimerkiksi jakelunkeskeytyspalvelu tai postin määräaikainen edelleen lähettäminen.

Näidenkin tietojen keräämisessä ja säilyttämisessä on syytä muistaa ja ottaa huomioon tarpeellisuusvaatimus. Käsitelyn tarkoituksen kannalta tarpeettomia tietoja ei tule kerätä edes suostumuksella, ei vaikka käsittelylle sinänsä olisi peruste, eikä käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeettomaksi muodostunutta tietoja ei ole syytä enää säilyttää henkilörekisterissä. Tarpeellisuusvaatimukseen liittyy, kuten edelläkin on mainittu, myös virheettömyysvaatimus ja tiedon korjaamiseen liittyvät kysymykset.

IV Henkilötietojen suojasta säädetään perustuslaissa

Tässäkin valmistelussa on muistettava perustuslakivaliokunnan vakiintunut käytäntö, jonka mukaan lainsäätäjän liikkumavaraa rajoittaa se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvattun yksityiselämän suojan piiriin. Lainsäätäjän onkin uutta lakia säätäessään turvattava henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta.

Perustuslakivaliokunta on käytännössään pitänyt henkilötietojen suojan kannalta tärkeinä sääntelykohteina ainakin rekisteröinnin tavoitetta, rekisteröitävien henkilötietojen sisältöä, niiden sallittuja käyttötarkoituksia mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaikaa henkilörekisterissä ja rekisteröidyn oikeusturvaa. Näiden seikkojen sääntelyn lain tasolla tulee samalla olla myös kattavaa ja yksityiskohtaista. Nämä näkökohdat soveltuvat henkilötietojen käytön sääntelyyn laajemminkin.

Nykyisellään perustuslain viittaus siitä, että henkilötietojen suojasta tulee säätää laissa, toteutuu yleislaki henkilötietolain ja erityissäädöksillä, joita lainsäädännössämme on nykyisin eräiden arvioiden mukaan jopa noin 1000. Oikeustila on kuitenkin muuttumassa, koska 25.5.2018 tulee sovellettavaksi EU:n tietosuojasetus, joka henkilötietolain tapaan on yleissäädös, jota sovelletaan henkilötietoja käsitellessä. Asetukseen valmistauduttaessa ja kansallista uutta lainsäädäntöä säädettäessä ei voida sivuuttaa TATTI-työryhmän² työtä, jossa arvioitavana on mm. asetuksen edellyttämien kansallisten lainsäädäntötoimenpiteiden

2

http://www.oikeusministerio.fi/fi/index/valmisteilla/lakihankkeet/informaatiooikeus/henkilotietojensuojakansallisenlainsaadantarkistaminen_0.html

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00–11:00 & 13:00–15:00 pe 9:00–12:00	

tarve ja tehtävänä koordinoida ja avustaa henkilötietojen käsittelystä annetun erityislainsäädännön tarkistamiseksi tehtävää lainvalmistelutyötä.

Lisätietoja saatte tarvittaessa puhelimitse allekirjoittaneelta esittelijältä, numerosta 029-56 66733.

Tietosuojavaltuutettu

Reijo Aarnio

Ylitarkastaja

Katja Ahola

Tietosuojavaltuutetun toimivalta

Henkilötietolain (523/1999) 38 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutettu antaa henkilötietojen käsittelyä koskevaa ohjausta ja neuvontaa sekä valvoo henkilötietojen käsittelyä tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi ja käyttää päätösvaltaa siten kuin tässä laissa säädetään.

Henkilötietolain 40 §:n 1 momentin mukaan tietosuojavaltuutetun on edistettävä hyvää tietojenkäsittelytapaa sekä ohjein ja neuvoin pyrittävä siihen, ettei lainvastaista menettelyä jatketa tai uusita. Tarvittaessa tietosuojavaltuutetun on saatettava asia tietosuojalautakunnan päätettäväksi taikka ilmoitettava syytteeseen panoa varten.

Henkilötietolain 40 §:n 2 momentin mukaan tietosuojavaltuutetun on ratkaistava asia, jonka rekisteröity on saattanut 28 ja 29 §:n nojalla hänen käsiteltäväkseen. Tietosuojavaltuutettu voi antaa rekisterinpitäjälle määräyksen rekisteröidyn tarkastusoikeuden toteuttamisesta tai tiedon korjaamisesta.

Tietosuojavaltuutettu valvoo yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (työelämän tietosuojalaki) (759/2004) 22 §:n mukaan lain noudattamista yhdessä työsuojeluviranomaisten kanssa.

Postiosoite	Käyntiosoite	Vaihde	Sähköposti ja kotisivut
PL 800	Ratapihantie 9	029 56 66700	tietosuoja@om.fi
00521 Helsinki	6. kerros		http://www.tietosuoja.fi
Neuvonta	029 56 16670	ma-to 9:00–11:00 & 13:00–15:00 pe 9:00–12:00	
